

Hämeentien tulevaisuus:

Lisää elinvoimaa ja turvallisuutta läpiajoliikennettä unohtamatta

Etnografinen tutkimustoimisto Kenno Oy

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä.....	2
2. Kennon toimintaehdotukset.....	2
3. Tutkimuksen kuvaus.....	4
3.1 Tutkimuksen tarkoitus.....	4
3.2 Tutkimusmenetelmä.....	4
3.3 Informanttien ja osallistuvien kohteiden valinta.....	4
4. Sijainti on tärkeä 1: ohiajava liikenne takaa runsaan näkyvyyden joka tuo asiakkaita.....	5
5. Sijainti on tärkeä 2: Hämeentien on yleisten kulkureittien varrella, joten liikkeisiin saapuminen on helppoa.....	6
6. Katutila ahdas ja siinä tapahtuu paljon ”Ahdasta se on kun kaikki haluaa olla samassa paikassa samaan aikaan”.....	7
7. Alueen elinvoiman säilyttäminen koettiin tärkeäksi: Haasteet.....	9
8. Alueen elinvoiman säilyttäminen koettiin tärkeäksi: Toiveet.....	10
9. Hämeentien alueen yhteisöllisyyden lisääminen koettiin tärkeäksi.....	11
10. Asiakkaiden autoilu.....	12
11. Kuljetus- ja huoltoliikenteen sujuvuus taattava.....	14
12. Pyöräily yrittäjän näkökulmasta: ”No kyllähän sille jotain pitäisi tehdä.”.....	15
13. Informanttien kehittämiä ratkaisuehdotuksia ja henkilökohtaisia toiveita katutilaan liittyen.....	17
14. Koonti liikennejärjestelyiden tasapuolisuudesta ja sujuvuudesta: ”Eihän toi Hämeentie loppukädessä niin leveä ole.”.....	18
15. Vaikuttamisen mahdollisuudet: ”Jos kaupunki näin päättää niin ei me sille mitään voida”.....	20

1. Tiivistelmä

Tässä tiivistelmässä käydään läpi tutkimuksessa nousseet yksitoista pääteemaa, joihin pureudutaan tarkemmin raportissa.

1. Turvallisuusaspekti näkyi vahvana teemana läpi tutkimuksen. Tästä teemasta nousi esiin erityisesti pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden turvallisuus, bussien ajotyylä ja vauhti, sekä jalkakäytävän ahtaus.
2. Hämeentien erityiseksi valtioksi koetaan sen sijainti yleisen kulkureitin varrella, joka takaa näkyvyyttä ja helppoja kulkureittejä liikkeisiin. Erityisesti bussit koetaan tärkeiksi näkyvyyden kannalta, mutta toisaalta nämä vähentävät suuresti viihtyvyyttä alueella. Bussiliikenne koetaan yleisesti alueen viihtyvyyttä ja turvallisuutta merkittävästi heikentäväksi seikaksi.
3. Toisaalta näkyvyys ja sijainti koetaan sellaisiksi alueen valteiksi, että ollaan valmiita kestävämpään puutteita ympäristössä.
4. Autoilun merkitys asiakkaille on yrittäjien keskuudessa osittain ristiriitainen. Toiset näkevät sen tärkeänä, koska autoilevien asiakkaiden on helpompi poiketa sisään ja ohiajavat autot lisäävät näkyvyyttä. Toisaalta osa yrittäjistä ei usko, että asiakkaat saapuvat autolla lainkaan tai että ohiajavan autoliikenteen tuoma näkyvyys olisi merkittävää. Havainnointi todisti mielikuvien ja todellisuuden olevan osittain erilaisia tämän suhteen.
5. Yrittäjät kokevat alueen katutilan hyvin ahtaana. Tämä ei johdu pelkästään sen fyysisestä kapeudesta, vaan myös siitä, että jalkakäytävää käyttävät niin monet erilaiset liikkujat, kuten jalankulkijat, pyöräilijät sekä huoltoliikenne ja parkkeeratut autot.

6. Hämeentietä ei koeta erityisen viihtyisänä alueena. Saasteet ja kova melu aiheuttavat ongelmia esimerkiksi jalankulkijoille.
7. Moni Hämeentien yrittäjistä on sitä mieltä, että alue on hiljentynyt vuosien saatossa. Alueen elinvoimaisuuden tärkein kriteeri on se, että alue houkuttelee ihmisiä.
8. Yhtäältä yrittäjät uskovat, että eläväisempi Hämeentie houkuttelisi sinne enemmän asiakkaita. Toisaalta he pelkäävät, että radikaalien muutosten myötä niin ei käykään. Monelle esimerkiksi kävelykatuun liittyy pelkoja asiakasvirran loppumisesta, mutta siinä nähdään myös potentiaalia viihtyisyyden lisäämiseksi.
9. Huoltoliikenteen sujuvuus aiheuttaa huolta sekä tulevaisuuden suunnitelmissa että tämänhetkisessä tilanteessa, koska sille on paikoitellen niin vähän tilaa.
10. Pyöräily alueella koetaan aiheuttavan vaaratilanteita sekä jalkakäytävällä että autotiellä. Yleinen kokemus on, että asialle on tehtävä jotain, mutta aihe ei kuitenkaan ole sydämen asia yrittäjille. Yleisesti halutaan uskoa, että kaikki liikkumismuodot mahtuvat Hämeentielle sulavasti vierekkäin.
11. Yrittäjät kokevat, että heidän mahdollisuutensa vaikuttaa alueen kehitykseen ovat pienet.

2. Kennon toimintaehdotukset

Perustuen tehtyyn tutkimukseen ja haastatteluihin koottiin muutamia toimintaehdotuksia Helsingin kaupungille. Huomioitavaa on kuitenkin, että toimijoiden heterogeenisuuden vuoksi kaikki ehdotukset eivät välttämättä peilaa jokaisen haastateltavan ideaalitalaa. Suunnitelmissa on otettava huomioon turvallisuuden parantaminen Hämeentiellä, sillä se nousi läpileikkaavana teemana esiin tutkimuksessa.

- Toimenpiteet ja suunnitelmat on **testattava kunnolla**, myös käytännössä. On tärkeää ottaa huomioon alueen yrittäjien arjen käytännön sujuvuus, kuten huoltoliikenne ja asiakkaiden saapumismahdollisuudet. Monet olivat huolissaan siitä, miten kaikki liikennevälineet ja jalankulkijat mahdutetaan kadulle vierekkäin sulavasti. Lisäksi, jos autoja ja/tai busseja vähennetään, pitää taata että ympäristöön panostetaan kunnolla, niin että se houkuttaa sekä toimijoita että asiakkaita. Tämä siis vaatii **mutakin kuin liikenteellisiä ratkaisuja**.
- Raitiovaunuista ja busseista on puhuttava erikseen. Koko julkista liikennettä ei voida niputtaa yhteen, sillä raitiovaunujen ja bussien läsnäolon tuomat haitat sekä hyödyt alueelle ovat hyvin erilaisia. Bussit koettiin negatiivisena niiden äänekkyuden, päästöjen sekä kovan vauhdin takia. Raitiovaunut nähtiin positiivisemmassa valossa huomaamattomana ja ympäristölle neutraalina joukkoliikennevälineenä. On kuitenkin muistettava, että bussimatrustajien kautta tuleva näkyvyys on yrittäjille merkittävämpi kuin raitiovaunun.
- **Joukkoliikenne koetaan erittäin tärkeäksi**, mutta samalla puhutaan paljon siitä, että **bussit vähentävät viihtyisyyttä**. Bussit halutaan pois jalankulkijoiden viereiseltä kaistalta, ja lisäksi niille voisivat toimia raitiovaunuliikenteelle tyypilliset korotetut bussipysäkit. Bussiliikenteen vähentäminen luo turvallisuutta ja vähentää kastumista ja meluhaittaa, joka koettiin suureksi. Bussiliikennettä ei voi kuitenkaan kokonaan poistaa Hämeentieltä, koska niiden kautta yritykset

saavat huomattavaa näkyvyyttä ja ovat monen koulu- sekä työmatkalaisen arkisella kulkureitillä.

- On tärkeää, että Helsingin kaupunki toteuttaa **läpinäkyvää viestintää** heti alusta asti. Hämeentien liikennesuunnitelmiin liittyvän informaation täytyy olla avointa ja sen löytäminen ei saa vaatia yrittäjältä aktiivista tiedonhakuja. Yrittäjillä ei ole aikaa eikä välttämättä oikeita kanavia relevantin tiedon hakuun. Yrittäjille on myös jäätävä riittävästi aikaa reagoida omassa toiminnassaan mahdollisiin liikennejärjestelyiden aiheuttamiin muutoksiin. Sähköpostillista alueen muutoksista ja kehittämisestä kiinnostuneille yrityksille voisi toimia. Koko Hämeentie myös koetaan laajana, eikä se, mitä toisessa päässä tapahtuu välttämättä kosketa toisen pään yrittäjiä. Monelle yrittäjälle olisi helpompi lähestyä Hämeentietä oman korttelin kokoisena pätkänä.
- Hämeentien järjestelyjen muuttaminen radikaalisti voi olla kuolinisku osalle yrittäjistä. Jotain on kuitenkin tehtävä, erityisesti turvallisuuden parantamiseksi. **Huoltoajo on kaikissa vaihtoehdoissa ehdottomasti sallittava**, sekä mahdollisuuksien mukaan asiakkaiden ajo liikkeen luo.
- Jos halutaan lähteä **kehittämään kävelijäystävällisempää Hämeentietä**, sen Hakaniemen puoleinen pääty olisi otollisempi tällaiselle. Torin läheisyys tuo luontevuutta kävelymahdollisuuksille. Kaikki liikennemuutokset tulisikin linkittää alueen yleiseen kehitykseen, jotta ihmiset löytävät tulevaisuudessa paremmin perille.

Tämä toisi uusia asiakkaita sekä enemmän spontaania ostokäyttäytymistä. Monella yrittäjällä olisikin intresseissä laajentaa toimintaa ja luoda uutta, jos liikenteen kannalta puitteet ovat oikeat.

3. Tutkimuksen kuvaus

3.1 Tutkimuksen tarkoitus

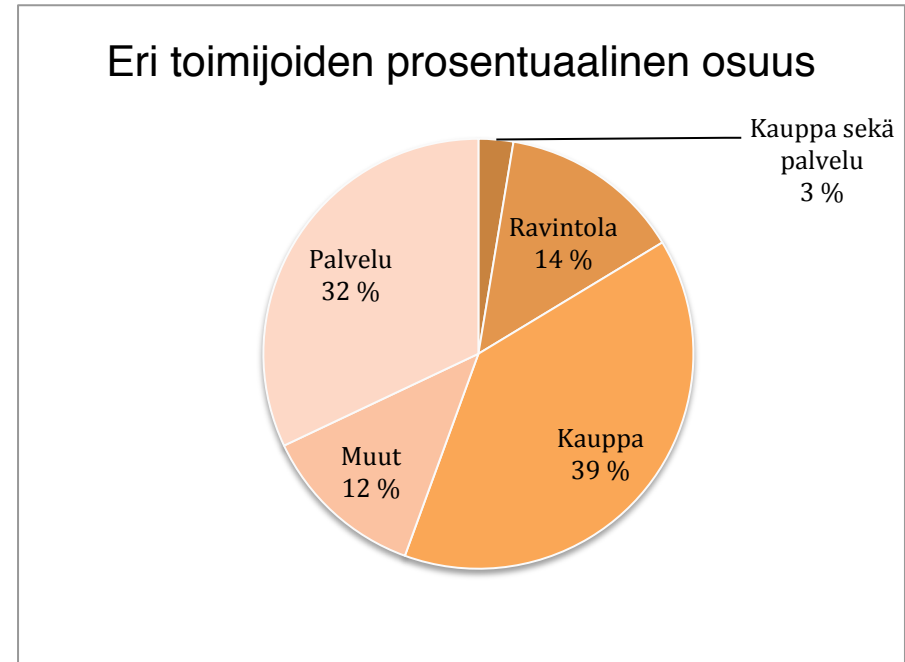
Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Hämeentien yritysten toimijoiden ajatuksia liittyen Hämeentien liikenteellisiin ratkaisuihin sekä pyörätiehankkeeseen. Erityistarkastelussa etnografiassa ovat olleet yrittäjien pelot, toiveet, mahdollisuudet ja käsitykset liittyen Helsingin kaupungin tuottamiin kolmeen liikennesuunnitelmaehdotukseen sekä alueen muuhun kehitykseen. Tutkimus pureutuu sekä nykytilanteeseen että tulevaisuuden Hämeentiehen. Tutkimuksen toteutti Etnografinen tutkimustoimisto Kenno. Raportin kappaleissa 4-15 esitellään tutkimuksessa nousseet tärkeimmät teemat.

3.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä on käytetty etnografista tutkimusta, joka koostui semistrukturoiduista haastatteluista sekä havainnoinnista yrityksissä. Haastattelut tehtiin kussakin kohteessa yhtenä arkipäivänä marras-joulukuussa 2014. Samana päivänä liikkeessä ja sen ulkopuolella havainnoitiin asiakkaiden saapumista, liikkumista ja mahdollista kuljetusliikennettä. Muutamia yrityksessä asioivia asiakkaita haastateltiin myös lyhyesti liittyen heidän liikkumiseensa Hämeentiellä. Näin pystyttiin selvittämään, vastaavatko yrittäjien mielikuvat heidän asiakkaistaan näiden todellista

liikkumista. Havainnoinnin avulla lisäksi syvennettiin ja tarkennettiin haastattelussa nousseita teemoja.

3.3 Informanttien ja osallistuvien kohteiden valinta

Tutkimuksen alussa Hämeentien varrelta paikannettiin 153 yritystä ja yhdistystä. Suurin osa yrityksistä toimii kaupan- tai palvelualalla. Muutama yritys toimi kummallakin alalla. Muut-kategoriaan kuuluvat esimerkiksi radioasema, toimistotiloja sekä 8 yhdistystä. Näistä ei löytynyt tutkimuksen kannalta relevantteja toimijoita, sillä kohteet olivat hyvin heterogeenisiä, eivätkä täten olisi tuoneet kattavaa kuvaa Hämeentien yritysten tarpeista. 12,4% yrityksistä tarjoaa etnisille ryhmille suunnattuja palveluita tai tuotteita, joten niitä on tutkimukseen valittu kaksi (etninen kauneussalonki ja etninen elintarvikekauppa)

Kohteet pyrittiin valitsemaan mahdollisimman tasaisesti Hämeentien eri kohdista Sörnäisten ja Hakaniemen väliltä. Alunperin tutkimukseen oli tarkoitus valita Hämeentieltä autokoulu, mutta molemmat autokoulut Hämeentien varrella kokivat, että heille juuri Hämeentie ei ole merkittävä tekijä liiketoiminnan kannalta. Autovuokraamo- ja korjaamo Metroauto on muuttamassa pois Hämeentien läheisyydessä, joten tähän kategoriaan valittiin kirjakauppa, jolla on paljon kuljetuksia. Valituista tutkimuskohteista ravintola-baari on ainoa, joka on julkisesti allekirjoittanut Pyörätie Hämeentielle -kuntalaisaloitteen.

Tutkimukseen osallistuvat yritykset ja haastateltavat henkilöt ovat siis seuraavat:

Kohde	Haastateltu henkilö
Second hand -vaatekauppa	Myymäälöpäällikkö
Etninen elintarvikekauppa	Toisen polven yrittäjä
Kodinkoneliike	Yrittäjä
Lounasravintola, toimittaa paljon tilauksia	Yrittäjä
Kirjakauppa	Myymäälöpäällikkö sekä aluepäällikkö
Baari, terassi kesäisin	Yrittäjä
Ravintola-baari	Ravintoloitsija
Etninen kauneussalonki	Yrittäjä
24h-elintarvikekauppa	Myymäälöpäällikkö

4. Sijainti on tärkeä 1: ohiajava liikenne takaa runsaan näkyvyyden joka tuo asiakkaita

Alueen yrittäjät kokevat näkyvyyden olevan yksi Hämeentien valttikorteista. Osa haastateltavista on sitä mieltä, että he voivat näkyvyyden takia antaa anteeksi esimerkiksi melu- ja saastehaittoja, joita alueella esiintyy. Osassa yrityksistä koetaan, että bussit takaavat paremman näkyvyyden liikkeisiin, ja että ihmiset poikkeavat liikkeisiin koska ovat nähneet sen aiemmin bussista. Tutkimuksessa nousee esiin myös se, että julkinen liikenne ylläpitää edes jonkinlaista eloa ja asiakasvirtaa alueella, joka muilla tavoin koetaan hiljaiseksi.

“Jos joku soittaa kiinnostuneena näyteikkunoiden tuotteista ni se kyl soittaa et menin bussilla ohi et tosi harvoin kukaan on autolla silleen” (Second hand -vaatekauppa)

”Veikkaan että tänne tulee aika paljon sellaista porukkaa, jotka on bongannut tämän bussin ikkunasta” (Kirjakauppa)

Toisaalta kuitenkin monet uskovat, että bussista ei ole niin helppo poiketa sisään liikkeisiin kuin autolla, ja siksi autot koettiin näkyvyyden kannalta myös tärkeiksi. Varsinkin liikkeet, joiden edessä on liikennevalot pitävät autoilua tärkeänä näkyvyyden kannalta. Muutamat yrittäjät kokevat selkeästi, että autoilu alueella on yrittäjille elinehto juurikin ohiajavan liikenteen kannalta, koska näkyminen houkuttelee lisää asiakkaita. Jalankulkijoiden poikkeaminen liikkeisiin ei noussut niin suureksi teemaksi kuin autoilla ja julkisella liikenteellä poikkeaminen. Yrittäjät kokevat, että jalankulkijan on helppo

pistäytyä sisään liikkeisiin, mutta joissain tapauksissa ongelmaksi koituu se, että liikkeen ympäristö ei ole otollinen jalankululle. Liikkeissä asioivat jalankulkijat ovat suurimmaksi osaksi alueen asukkaita tai töissä lähistöllä. Baariin kävellen saapuneet asiakkaat ovat niin ikään lähistöltä tai aiemmin kulkeneet ohi joko kävellen tai julkisilla ja nähneet paikan. Samalla esille nousee myös pelko siitä, että vaikka toki jalankulkijoita tällä hetkellä varmasti poikkeaa liikkeisiin paljon, ei autojen vähentäminen välttämättä takaa lisää jalankulkijoita, jos alue autottomuuden seurauksena näivettyy. Hämeentien tuoma näkyvyys on myös asia, joka luo toivoa tulevaisuuteen ja siksi sen takaamisen tulisi olla tärkeä osa Hämeentien tulevaisuuden suunnitelmia. Osa yrittäjistä (kodinkoneliike ja etninen elintarvikekauppa) kokee, että autoilu ja raskas liikenne ovat elinehto Hämeentien alueella - myös näkyvyyden kannalta. Kuitenkin monet kokevat bussien tuovan suurimman näkyvyyden alueella. Ravintola-baarille näkyvyys ei ole merkittävä asia, sillä haastateltava kokee, että heidän asiakkaansa tulevat paikalle tarkoituksellisesti.

5. Sijainti on tärkeä 2: Hämeentien on yleisten kulkureittien varrella, joten liikkeisiin saapuminen on helppoa

Yhdistävä tekijä haastateltujen yritysten kesken on se, että kaikilla on kokemus siitä, että Hämeentien sijainti kulkureittien varrella mahdollistaa paikalle saapumisen helposti. Sijainti on erittäin tärkeä, koska liikenne takaa asiakasvirtoja ja lisäksi alueella asuu paljon ihmisiä. Osa yrityksistä kokee, että heidän vetovoimansa tulee nimenomaan siitä, että yritys sijaitsee keskeisellä paikalla, matkan varrella muihin menoihin.

”Siis porukkahän kävelee tosta ja suoraan tulevat ovesta sisään. Toihan on ihan normaali kulkureitti ja käyvät sitä kautta kaupassa.” (24h-elintarvikekauppa)

Monipuoliset liikenneyhteydet ovat siis tärkeä ominaispiirre alueella. Osa haastateltavista on jopa sitä mieltä, että omalla liikkeellä ei ole niinkään asiakasvetoa alueelle, vaan heidän valttinsa on juurikin matkan varrella sijaitseminen. Kuitenkin joukosta löytyy myös ravintola-baari, joka on nimenomaan kohde, johon ihmiset tarkoituksella menevät. Tälle kohteelle on tyypillistä, että asiakkaat saapuvat julkisilla, kävellen tai pyörillä.

Liikenteelliset ratkaisut liikkeisiin saapumisen kannalta koetaan hieman eri tavalla eri kohdissa Hämeentietä. Keskeimmällä korostuu luonnollisesti bussien ja raitiovaunujen pysäkkien sijoittelu, kun taas metroasemat ja niiden ympäristö värittävät lähiliikkeiden asiakkaiden ja työntekijöiden liikkumista. Keskustelu asiakkaiden saapumisesta yritykseen nostatti paljon asiaa autoilusta. Monet yrittäjät kokevat, että asiakkaiden autoilu on tärkeää, mutta parkkipaikkojen rajallisuus vaikeuttaa autolla saapumista tiettyihin liikkeisiin. Tätä käsitellään tarkemmin kappaleessa kymmenen. Myös pyöräily on teemana niin tärkeässä roolissa tutkimuksessa, että sitä käsitellään kappaleessa kaksitoista.

Esimerkiksi Hakaniemen suunnassa lähellä toria oleviin liikkeisiin vaikuttaa sekä kävelijöiden että julkisella liikenteellä liikkuvien saapumiseen se, että liikennevalot ovat hyvin lyhyet ja torilta tai Hakaniemen bussipysäkiltä joutuu kävelemään *”katkokävelyä”*, koska reitillä on monet huonosti sujuvat liikennevalot. Myös Kurvin päässä havainnoitiin vaarallisen näköisiä tilanteita, kun kaupan asiakkaat ylittävät Hämeentietä vastapäätä sijaitsevalle bussipysäkille kiertämättä suojatien

kautta. Toisella sijainnilla Hämeentien keskellä taas esimerkiksi etnisen kauneussalongin omistaja kokee, että:

”Tänne on mielestäni helppo tulla, sillä ratikkapysäkki on lähellä meitä ja samoin bussipysäkki, eikä tämä ole kovin kaukana Sörnäisten metroasemaltakaan. Myös asiakkaat löytävät paikalle hyvin ja heidät on helppo neuvoa paikalle vaikka he saapuisivatkin ensimmäistä kertaa”

Kauneussalongin autoilevat asiakkaat joutuvat juoksemaan parkkimittarilla, jos salongin toimenpiteet kestävätkin odotettua kauemmin. Parkkeerauksen hinnan takia monet tulevatkin pidempiin operaatioihin julkisilla. Autoilun kannalta parkkipaikkojen vähäisyys tuottaa haasteita Hämeentien alueella.

Monet kokevat, että bussipysäkkien sijainti on merkityksellistä liiketoiminnan kannalta etenkin keskellä Hämeentietä, missä metroasema ei ole lähellä. Näin ollen bussien, autojen sekä raitiovaunujen tärkeys on suuri. Esimerkiksi koulukirjoja myyvä kirjakauppa kokee, että pysäkit ovat heidän liiketoimintansa kannalta erittäin hyvässä paikassa, koska lukioikäiset liikkuvat paljon julkisilla. Kaupan aluepäällikkö toteaa, että monet tulevat varmasti liikkeeseen pysäkkien takia – myös kauempaa Pohjois-Helsingistä ja Vantaalta.

”Tän näkee, tähän on helppo tulla, tästä on helppo jatkaa eteenpäin. En usko että ympäristö tekee yhtään mitään [tällä hetkellä]. Työmatkaliikenteen kannalta tämä on oivallinen sijainti.” (Kirjakauppa)

Monissa liikkeissä asiakkaiden ostokset ovat melko pieniä, eikä niiden kantamiseen useimmiten tarvita autoa. Kuitenkin 24h-elintarvikekaupassa sekä etnisessä elintarvikekaupassa aamuisin ja iltaisin tehdään isompia ostoksia myös autolla. Lisäksi kodinkoneliikkeessä ja sesonkiaikoihin myös kirjakaupassa tehdään isoja ostoksia. Kodinkoneliike toimittaa asiakkaille paljon tuotteita, mutta osan asiakkaat vievät itse. Siksi heille on tärkeää, että asiakkaat pääsevät autoillaan tarpeeksi lähelle.

Tutkimukseen osallistuneen baariin asiakkaat tulevat yrittäjän oman näkemyksen mukaan paikalle enimmäkseen kävellen lähialueelta. Kesäisin paikalle saapuu myös paljon polkupyöräilijöitä. Kävellen saapuviksi asiakkaiksi luokitellaan lähinnä lähialueen asukkaita ja alueella työskenteleviä. Ruokakuljetuksia tekevälle lounasravintolalle asiakkaiden saapuminen itsessään ei ole merkittävässä asemassa, vaan heille on tärkeämpää taata sujuva kuljetusliikenne, jotta liiketoimintaa voidaan jatkaa alueella. Kuljetusliikenne on usealle yritykselle merkittävässä asemassa, ja sitä käsitellään lisää kappaleessa yksitoista.

6. Katutila ahdas ja siinä tapahtuu paljon

”Ahdasta se on kun kaikki haluaa olla samassa paikassa samaan aikaan”

Etnografiasta nousi esiin selvä kokemus siitä, että jalkakäytävät ovat paikoitellen ahtaita ja niitä käyttävät monet erilaiset toimijat samanaikaisesti. Jalkakäytävällä on puita, asiakkaiden autoja ja pyöriä parkissa, kuljetusrekkoja, liikkeisiin sisään ja ulos kulkevia ihmisiä, jonoja ravintolaan ja sesonkiaikaan myös kirjakauppaan, pyöräilijöitä sekä baarien humalassa olevia asukkaita varsinkin iltaisin ja yöaikaan.

Lisäksi bussikaista on kapea, joten bussit ajavat hyvin lähellä jalkakäytävää.

Toimitukset tukkivat usein suuren osan jalkakäytävistä. Osa yrittäjistä itse kokee siitä seuraavan vaaratilanteita, ja joissakin tilanteissa myös etnografi todisti niitä. Erään liikkeen edessä, jossa on suhteellisen leveä jalkakäytävä, ovat lastaukset välillä hankalia, koska jalkakäytävällä kulkee pyöriä ja läheltä ajaa autoja sekä busseja. Bussit ajavat lujaa muutamien kymmenien senttien päästä jalkakäytävällä kuljetuksia kantavista työntekijöistä. Lisäksi näkyvyys saattaa välillä olla esimerkiksi Kurvin kohdalla huono Sörnäisiin päin, mikä lisää jalankulkutilan haastavuutta varsinkin silloin, kun toimituksia tuova rekka pysähtyy esimerkiksi kaupan eteen.

”Kylhän siinä saa olla tarkkana ettei satu mitään”
(Kirjakauppa)

”Kun puretaan tavaraa tai tuodaan niin kylhän näitä jalkakäytäviä käytetään. Kyllä toi meidän edusta on aika paljon käytössä. Kyllä siinä parikyt autoa päivän mittaan pysähtyy. Joko tuo tavaraa tai vie tavaraa.” (Kodinkoneliike)

Kuva 1. Kirjakauppa toteaa myös suurimmaksi haasteekseen jalkakäytävälle pysäköivät autot, jotka ovat siinä kaupan mukaan usein luvattomasti koko päivän.

Samanaikaisesti pyöräilijöitä ajaa jalkakäytävällä, joten ovesta ulos astuessa täytyy olla varovainen. Monien mielestä isoin ongelma ovatkin jalkakäytävällä ajavat pyöräilijät.

“Olen nähnyt kaksi todella ikävää mälliä tässä. Meidän terassilta tuli asiakas jalkakäytävälle ja pyöräilijä ajoi päälle. Pyöräilijä syytti meidän asiakasta ja tuli se mullekin vielä räyhäämään, mutta mä sitte sanoin, että voin kutsua poliisin paikalle, mutta se ei sitte halunnu sitä. Kai tajus sitte, että se siinä oli tehny väärin. Tais olla itsekin tulossa jostain baarista.” (Baari)

Myös heti jalkakäytävän vieressä ajavat monen tonnin painoiset bussit koetaan vaarallisiksi, koska jalkakäytävällä tapahtuu niin paljon. Lounasravintoloitsija kertoo, että hänen parkissa olevasta autostaan on ainakin kaksi kertaa lähtenyt sivupeili irti, kun ohiajava auto tai bussi on osunut siihen. Lisähaastetta jalkakäytävän käytölle tuo se, että bussit roiskivat välillä vettä jalankulkijoiden päälle. Esimerkiksi baarin omistaja mainitsee, että heidän kohdallaan kadussa on syväne, johon kertyy paljon vettä ja varsinkin bussit siihen osuessaan heittävät sitä kävelijöiden päälle pahasti. Katutilan fyysisen leveyden riittäminen jakaa mielipiteitä. Esimerkiksi 24h-elintarvikekaupan myymäläpäällikkö kokee, että jalkakäytävää ei missään nimessä saisi ainakaan kaventaa. Toisaalta kuitenkin osaa yrittäjistä ei haittaa, jos tila jalkakäytävällä kapenee, vaikka he samalla kokevatkin jalkakäytävän aiheuttavan vaaratilanteita. Tilanteen uskotaan parantuvan, jos pyöräilijät saadaan ajamaan muualla kuin jalkakäytävällä ja autot parkkeeraamaan merkityille parkkipaikoille. Toisaalta esimerkiksi etnisen kauneussalongin omistaja kokee, että Hämeentie on melko hiljainen ja katutila

liikkeen edessä on riittävän iso kaikille. Erään ehdotuksen mukaan jalkakäytävän kaventaminen voisi edesauttaa sitä, että jalankulku, pyörät ja autot olisivat selkeämmin eroteltu. Toisaalta toiveena on, että tässä tapauksessa tiellä olisi lastaussyvennys muutamassa kohtaa. Jos käytettävyyttä ja sääntöjen helppoa noudattamista ei oteta kunnolla huomioon suunnitelmissa, ei ole mitään taetta sille, että tien käyttäjät noudattaisivat näitä sääntöjä.

”Jos joku pyöräilee tuosta [jalkakäytävää ohi], niin ne tilanteet on kyllä haasteellisia. Siitä hädin tuskin mahtuu kävelemään ohi. Se on aika nafti. Ainoa mikä pelottaa on se kun ihmiset purkautuu tohon kadulle ja ne on humalaisia ja heiluu ja bussit ajaa tosta todella kovaa. Että tapahtuu joskus jotain.” (Ravintola-baari)

7. Alueen elinvoiman säilyttäminen koettiin tärkeäksi: Haasteet

Turvallisuus koetaan yhdeksi tärkeimmäksi haasteeksi alueen elinvoimaisuudelle. Lähes kaikissa haastatteluissa nousi esiin liikennejärjestelyjen toimimattomuus ja siitä aiheutuvat vaaratilanteet. Lisäksi havainnoinnin avulla huomattiin, että vaikka yrittäjä itse ei koe liikennejärjestelyitä turvattomiksi, aiheutui vaaratilanteita silti esimerkiksi kuljetusten yhteydessä. Turvattomilta tuntuvien liikennejärjestelyiden nähdään vaikuttavan alueen viihtyvyyteen ja sitä kautta elinvoimaisuuteen.

Vaaratilanteiden lisäksi saasteet, roskat ja meteli tuottavat haastatelluille yrittäjille päänvaivaa ja heikentävät alueen viihtyisyyttä. Hämeentietä ei koeta mukavaksi kävellä, koska

liikenteen meteli on kova. Meluisuus ja saasteet korostuvat kesällä, kun liikkeiden ovia pidetään auki, vaikka toisaalta ne nähdään välttämättömänä pahana kaupunkimaisemassa. Bussipysäkkien kohdalla katutila nähdään erityisen epäviihtyisänä, koska Hämeentiellä liikennöi erittäin paljon busseja. Toisaalta oman liikkeen eteen mielellään halutaan pysäkki koska koetaan, etteivät asiakkaat jaksa kävellä pitkiä matkoja. Lisäksi viihtyisyyttä nähdään heikentävän alueen kulunut ilme. Myös epätasainen tienpinta aiheuttaa välillä isoja lätäköitä, joiden vedet roiskuvat jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden päälle vähentäen houkuttelevuutta kävelyreitiksi.

Moni Hämeentien yrittäjästä on sitä mieltä, että alue on hiljentynyt vuosien saatossa. Tällä hetkellä haastateltavat ovat vielä alueeseen tyytyväisiä, mutta monia yhdistää pelko sen hiljentymisestä entisestään. Hiljentymisen syinä nähdään esimerkiksi kasvavat kauppakeskukset, jotka houkuttelevat puoleensa keskustan ulkopuolella asuvia ja työskenteleviä asiakkaita, koska niihin on helpompi saapua ja valikoima on suurempi. Pienet yrittäjät kokevat kilpailun isojen ketjujen kanssa hankalaksi, koska näillä on varaa vuokrata toimitiloja kauppakeskuksista. Kuitenkin Sokoksen tavaratalon lähtemisen alueelta koettiin vähentäneen myös pienempien liikkeiden asiakkaita, koska alueen vetovoima ostospaikkana väheni. Osa kivijalkayrittäjästä kokee myös vuodenaikojen vaikuttavan asiakasmääriinsä. Talvella liikkeisiin sattumalta poikkeavia kävelijöitä on vähemmän, ja ihmiset ovat enemmän omien autojensa ja julkisen liikenteen varassa. Kaikki haastatellut yrittäjät ovat yhtä mieltä siitä, että alueen elinvoimaisuuden säilyttäminen on äärimmäisen tärkeää liiketoiminnalle.

Yleisesti elinvoimaisuuden tärkeimpinä kriteereinä pidetään sitä, että ihmiset tulevat alueelle mielellään, sekä sitä, että Hämeentie säilyy alueena, jonka läpi kuljetaan syystä tai toisesta. Läpikulun rooli nähtiin tärkeäksi varsinkin talviaikaan, jolloin ulkotilaa ei käytetä esimerkiksi terasseilla istumiseen. Viihtyvyyden kannalta kukaan haastateltava ei näe haitallisena sitä, että henkilöautoliikenne poistuisi alueelta, vaikka toisaalta se vähentäisi näkyvyyttä. Päinvastoin nähtiin, että se voisi lisätä asiakkaita jos jalankulkijoita ylipäättään olisi alueella. Nyt kuitenkin moni kokee, että kävelijöitä ei tällä hetkellä ole, ja siksi autojen poistaminen on riski.

”Jotenkin pitäisi saada houkuteltua lisää ihmisiä tälle alueelle.” (Etninen kauneussalonki)

8. Alueen elinvoiman säilyttäminen koettiin tärkeäksi: Toiveet

”Eihän tälle kadunpätkälle oo 17 vuoteen ole ollut mitään muuta syytä tulla.” (Kirjakauppa)

Haastatelluista kaikki paitsi elintarvikekauppojen edustajat näkivät, että kilpailu tekisi hyvää myös omalle liiketoiminnalle. Erilaiset toimijat ja hyvät paikallispalvelut loisivat alueelle vetovoimaa.

”En pelkäisi kilpailua. Se että tulee paljon hyviä juttuja lähimaastoon, se tukee toinen toistaan.” (Ravintola-baari)

”Mä ite ajattelin et jos tästä tulisi viihtyisämpi katu kävellä niin tähän voisi ehkä tulla jopa joku kahvila. Nyt tässä on paljon toimistoja ja tylsää

ohikulkijoille. Tähän saattaisi tulla hauskempia paikkoja jotka ylipäättään houkuttelisi ihmisiä tulla tänne. Et kyllä siinä varmaan saattais muutama lisäasiakaskin tulla.” (Kirjakauppa)

Sekä ravintola-baaria että baaria houkuttelisi mahdollisuus olla avoinna enemmän kadulle päin. Myös enemmistöä haastatelluista myymälöiden edustajista kiinnostaisivat uudenlaiset katutilan käyttömahdollisuudet joko oman liikkeen edessä tai yleisesti Hämeentien alueella. Osa myymälöistä haluaisi lisää mahdollisuuksia tuoda tuotteitaan esiin esimerkiksi näytepöydillä liikkeen oven ulkopuolella. Katutilassa nähdään liiketoimintaa piristävää potentiaalia ja sen viihtyisyyden uskotaan olevan tärkeä elinvoimaisuutta lisäävä tekijä.

”Jos mikä tahansa olisi mahdollista niin kyl mä näkisin, että tästä tehtäis kävelykatu ja tohon keskelle [Hämeentietä] puistobulevardi ja tekisin siihen ravintolan tai jonkun kesäkeittiön. Ja sellanen torimeininki, jossa ois myynnissä vaatteita ja ruokaa. Ei sen tarttis olla joka päivä. - Kesäaikaan se vois olla vaikka iltatori tai sitten jonain tiettyinä päivinä. Kaupunki sais myydä myyntipaikkoja sitte yrittäjille ja semmonenhan täältä puuttuu. Ku tietäis vaan oikeen henkilön jolle tän sanois. Tää [Hämeentie] ois hyvä pätkä siihen ja toinen ois toi Aleksis Kiven katu.” (Baari)

Autottomuuden koetaan luovan viihtyisyyttä ja vapauttavan kaupunkitilaa erilaisille elämyksille. Yhtäältä alueen yrittäjät uskovat, että eläväisempi Hämeentie houkuttelisi sinne enemmän asiakkaita, mutta taustalla elää vahvana pelko siitä,

että niin ei käykään. Tällä hetkellä Hämeentien valttikortti on sen läpikulkuliikenne.

”Jos [asiakas] kokee että liikenne vaikeutuu niin ei täällä oo enää sellasta vetoa tavallaan. Jos kuitenkin viihtyisämpi ja ihmiset huomaa ni hyvä. Lisää sellasta terassi ja erilaista tilankäyttöä – boostaa aluetta!” (Second hand -vaateliike)

Myös lähialueiden asukkaat nähdään erittäin tärkeänä asiakaskuntana alueen yrityksille, ja ilman asukkaita alue ei ole elinvoimainen. Asukkaita varten nähdäänkin tärkeänä säilyttää alueen palveluiden monimuotoisuus. Tämä ajatus nousee erityisesti kodinkoneliikkeestä, jonka asiakkaat arvostavat sitä, ettei heidän tarvitse lähteä kauas kauppakeskuksiin asioimaan.

Baariyrittäjän mielestä alue on nähnyt viime aikoina hyvää kehitystä, kun sinne on tullut ravintoloita ja baareja sekä klubeja. Mitä enemmän ajanviettopaikkoja, sitä enemmän elämää alueella. Etninen kauneussalonki kokee, että jos alueelle saataisiin lisää kauppoja ja ostosmahdollisuuksia, saataisiin sinne myös lisää asiakkaita ja elämää.

9. Hämeentien alueen yhteisöllisyyden lisääminen koettiin tärkeäksi

Muiden liikkeiden menestyksen nähdään edistävän myös omaa liiketoimintaa. Kirjakaupan yrittäjä toivoisi, että kaupan viereen perustettaisiin esimerkiksi kahvila, koska uskoo että sellainen piristäisi myös omaa bisnestä houkuttelemalla paikalle nuorisoa. Lähes vastapäätä kirjakaupasta sijaitsee ravintola-baari, jota kiinnostaisi kehittää alueelle kahvila, jos Hämeentie olisi vähemmän liikennöity, eli turvallisempi ja

viihtyisämpi esimerkiksi terassilla istuskeluun. Myös pienen baarin yrittäjän näkökulmasta olisi hyvä asia, jos alueelle tulisi lisää baareja, ravintoloita ja kahviloita. Second hand -vaatekauppa taas kertoo oman liikevaihtonsa tippuneen muiden kauppojen poistuttua alueelta. Kautta linjan aineistosta on nähtävissä, että yrittäjät kokevat hyötyvänsä toinen toisistaan ja alueelle kaivataan ”lisää säpinää”. Muista yrityksistä poiketen elintarvikekaupat eivät näe kilpailua välttämättä positiivisena asiana. Etnisen elintarvikekaupan edustaja koki ettei itse voi käydä kilpailijoiden liikkeissä. Hän ei niin ikään nähnyt, että Hämeentien alueella olisi yhteisöllisyyttä tai että sitä edes kaivattaisiin. Alueella 40 vuotta toiminut kodinkoneliikkeen omistaja kuvailee Hämeentien yhteisöllisyyttä seuraavasti:

”Jossain vaiheessa Hämeentien yhteistyötä yritettiin luoda, mutta se pysähtyi siihen kun väki alkoi vaihtua niin nopeaan tahtiin. Useimmat on vuoden tai kaksi ja sitten toteaa että ei täällä vaan jossain muualla. Muutamia vaatetusalan yrittäjiä oli pitkään, 20-30 vuotta mutta sitten ikä tuli vastaan ja jatkajaa on vaikea saada.”

Etnisen kauneussalongin yrittäjä on tutustunut jonkin verran muihin alueen yrittäjiin ja kokee että alueen ilmapiiri on ihan hyvä. Alussa hänellä oli hankaluuksia varastelun kanssa. Enää sellaista ei ole. ”Nykyäänkään ei ole täydellistä, mutta on ok.” Aiemmin hän oli yrittäjänä etnisessä kauneussalongissa yksin. Ihmiset käyttivät tätä joskus hyväkseen ja näpistelivät mahdollisuuden saadessaan tai aiheuttivat muuten häiriötä. Sittemmin sama yrittäjä on muuttanut yhteen kauneushoitoalan tarvikkeita myyvän yrittäjän kanssa. Nyt

kun heitä on liikkeessä aina vähintään kaksi, myös häiriköinti on vähentynyt.

10. Asiakkaiden autoilu

Haastatteluissa ilmenee, että tyypillisesti yrittäjät ajattelevat, että joillekin asiakkaille autolla saapuminen on hyvin tärkeää. Havainnoinnit kuitenkin osoittivat tutkimuksen aikana, että kokonaisuudessaan yrityksiin saavuttiin hyvin vähän autolla. Monissa yrityksissä asiakkaat saapuvat tietyllä liikennevälineellä tiettyyn aikaan, esimerkiksi lounasaikaan tullaan usein kävellen lähialueelta, kun taas autolla saavutaan ennen ja jälkeen työpäivän.

Yleisesti mielipiteet henkilöautoliikenteen poistamisesta tai vähentämisestä riippuvat suuresti siitä, kokeeko yrittäjä, että hänen asiakkaansa tulevat enimmäkseen autolla paikalle vai ei. Havainnoinnin kautta huomattiin, että mielikuvat eivät aina vastanneet todellisuutta. Yllättäen baarin asiakkaista iso osa oli havainnoinnin aikaan liikkeellä autokyydillä. Kaikki eivät olleet itse kuskeina, mutta auton käyttäminen mahdollisti heidän paikallaolonsa. Esimerkkinä yrittäjän mielikuvien ja todellisuuden ristiriidasta on etninen kauneussalongi, johon ei havainnoinnin aikana saapunut ketään autolla, vaikka yrittäjä niin kuvitteli. Myös yrittäjän paneuduttua asiaan tarkemmin hän päätyi siihen tulokseen, että autoilu on luultua vähemmän merkittävä. Yrittäjät harvemmin kysyvät asiakkailtaan millä he ovat saapuneet, mutta mielikuvia siitä silti syntyy. Toisaalta etnisen elintarvikekaupan kohdalla havainnointi todensi sen, että hyvin monet asiakkaat saapuvat paikalle autolla ja ostavat suuria määriä tavaraa kerrallaan.

Haastatteluista ne, jotka kokevat asiakkaansa saapuvan paikalle henkilöautoilla, ovat eniten henkilöautoliikenteen

poistamista tai vähentämistä vastaan. Muutosten henkilöautoliikenteessä pelätään karsivan asiakkaita ja näivettävän ensisijaisesti läpiajoväylänä pidettyä Hämeentietä ylipäänsä. Erityisesti kaupan alan edustajien mielestä asiakkaiden autoilun tulisi olla ainakin jollain tasolla mahdollista. Havainnoinnin aikana huomattiin, että kaupoista ostetaan välillä todella isoja määriä kerralla. Kaupat myös toivovat lisää parkkipaikkoja alueelle – varsinkin jos kadun varressa olevat parkkiruudut poistuvat pyörätien tieltä.

“Se et jos meillä olis tossa edessä vaikka kolme parkkiruutua tietyn ajan päivästä, esim se kun ollaan auki, ni helpottaisi aika paljon tilannetta. Esim. liikkeessä asiointi sallittu 15 minuuttia. Parkkeeraus on ongelma, mutta sen kanssa on eletty ja pitää voida elää.” (Kodinkoneliike)

Ravintola-alan edustajat eivät näe asiakkaiden autoilumahdollisuuksien heikentymistä lainkaan ongelmana. Lounasravintolan asiakkaista vain murto-osa tulee sisään liikkeeseen, sillä heidän palvelunsa painottuu kuljetuksiin. Baarit taas eivät koe, että heidän asiakkaansa saapuvat autolla – joskin havainnoinnin avulla huomattiin, että tämä ei aina pitänyt paikkaansa. Ravintola-baari ja baari myös tilaavat asiakkailleen takseja, mikä vaatii autoilumahdollisuuden sekä pysähdyspaikan alueella.

Baarista on mahdollista vuokrata juhlatila yksityisjuhliä varten. Tällöin asiakkaat saapuvat usein autolla alkuillasta tuoden mukanaan tarjoilut ja koristeet. Tällä hetkellä julkinen liikenne alueella on kuitenkin suurimmalle osalle asiakkaista riittävä, eikä baariyrittäjän näkökulmasta henkilöautoja Hämeentiellä varsinaisesti tarvita.

”Koko yön menee busseja. Tai kyllä se bussiliikennekin hiljenee jossain vaiheessa ihan selkeesti, mutta mahdollista mennä julkisilla.”
(Baari)

Etnisen elintarvikeliikkeen yrittäjä kummastelee ajatusta henkilöautoliikenteen rajoittamisesta Hämeentiellä.

”Ideana vetää Hämeentieltä pois yksityisautot – kuulostaa absurdilta. Mihin ne meinaa ne kaikki tunkee.” (Etninen elintarvikeliike)

Toisaalta hän myös uskoo, että vaihtoehtoiset ajoreitit löytyvät ajan kanssa. Iso osa hänen omasta asiakaskunnasta saapuu autolla, mutta elintarvikeliikkeellä on käytössä parkkihalli, jonne ei tarvitse välttämättä ajaa Hämeentietä pitkin.

24h-elintarvikeliikkeen myymäläpäällikkö kokee liikkeen olevan hyvien kulkuyhteyksien varrella. Samalla hän kuitenkin uskoo, että aamulla aikaisin henkilöautoilla ohi ajavasta työmatkaliikenteestä osa pysähtyy tekemään ruokaostoksia heillä, ja siksi toivoo lisää parkkipaikkoja alueelle. Havainnoinnin aikana kaikki päivällä saapuneet asiakkaat saapuivat kuitenkin lähialueelta kävellen. Myös kodinkoneliikkeen asiakkaat tulevat usein noutamaan isompia koneita työpäivän jälkeen, kun taas keskellä päivää poiketaan sisään ruokatunnilla tekemään pienempiä ostoksia.

11. Kuljetus- ja huoltoliikenteen sujuvuus taattava

“Niin kauan ku meille tuodaan ja toimitetaan tavaraa, niin niin kauan meidän on pystyttävä tossa pysähtymään. Se on hyvä, että niiden ei tartte jättää hätävilkut päällä autoa ajoväylälle, vaan ne [kuljettajat] voi jättää tohon jalkakäytävälle.” (Baari)

Asiakkaiden autoiluun verrattuna enemmän tunteita ja keskustelua herätti kuljetus- ja huoltoliikenne. Hämeentien varrella on paljon pieniä yrityksiä, joihin lähes kaikkiin tulee kuljetuksia. Huolto- ja kuljetusajoon liittyen yritysten välillä on yhteisiä piirteitä. Ensinnäkin sen sujuvuuden takaaminen on kaikille erittäin tärkeää. Yrittäjät itse kokevat nykytilan toimivan tässä suhteessa ihan hyvin, mutta havainnoinnin aikana kuljetusajoista huomattiin koituvan vaaratilanteita.

Huolto- tai kuljetusauto parkkeerataan usein jalkakäytävälle tai osin ajoväylälle liikkeen eteen, mikä pakottaa kapeissa kohdissa muut liikenteessä väistämään. Turvallisemmin pysähtyminen onnistuu yrityksillä, joiden edessä on parkkiruutu, mutta havainnoinnin aikana kuljetusautot eivät maksaneet pysähtymisestä parkkimaksua, mistä seurasi yhdessä tapauksessa sakot. Huolto- ja kuljetusajoneuvojen pysähdykset yrittäjät kokevat nopeina. Niiden kestot vaihtelivat 10 minuutista 30 minuuttiin.

“Meidän kuormat on hyvin hetkellisiä, mutta sittenhän neki varmaan kiellettäis ja painavat tavarat pitäis tuoda jostain satojen metrien

päästä, ja siinähan nyt ei oo mitään järkeä.” (Baari)

Kuva 2. 24-h elintarvikekaupan toimitukset ovat melko raskaita.

24-h elintarvikekaupan toimitukset tulevat aamuisin Hämeentieltä etuovesta sekä osa takakautta (ei Hämeentietä), mutta esimerkiksi talvisin jos on lunta ja jäätä niin rekka joutuu tulemaan edestä. Monet pienemmistä yrityksistä ajavat osan kuljetuksista itse. Sörnäisissä on tukku, joka on monilla käytössä. Lisäksi tavarantoimittajilta tulee kuljetuksia eri puolilta Helsinkiä. Monille kuljetuksia tulee useita kertoja viikossa ja osalle jopa päivittäin, kaikkina vuorokauden aikoina. Suurin osa yrittäjistä ei pysty itse täysin määrittämään aikaa, jolloin kuljetus tuodaan, mikä on tärkeä huomioida mahdollisissa liikennejärjestelyjen muutoksissa.

”Se [huolto- ja kuljetusliikenne] on sellanen jonka on pelattava varmuudella aina. Se vaikuttaa

meihin saman tien. Tärkeätä ettei tule mitään portteja jotka välillä kiinni ja välillä auki. Ja tietenkin talvella pitää pelata että tiet on auki kunnolla ja pääsee kans autolla.” (Second hand - vaatekauppa)

Toinen asia, johon yritysten on itse hankala vaikuttaa, on kuljetusten frekvenssi. Monet Hämeentien yrityksistä ovat kooltaan niin pieniä, ettei tiloihin mahdu suuria varastoja. Jotkin tuotteet myös pilaantuvat nopeasti varsinkin kuumalla kesäsäällä.

Sääolojen nähdään vaikuttavat nykyisellään myös liikenteen sujumiseen. Lumiset talvet sekä kaupungin ja taloyhtiön välinen kiista eräällä Hämeentien pätkällä olevien parkkipaikkojen auraamisesta ovat vaikuttaneet ”lumikaaoksena”. Hakaniemen päässä myös vesisade aiheuttaa hankaluuksia, sillä vesi kerääntyy erityisesti siellä lätäköihin.

Lisäksi osalla haastatelluista yrityksistä liiketoimintaan kuuluvat oleellisena osana kuljetukset asiakkaille. Heille sujuvan kuljetusliikenteen takaaminen on yritystoiminnan elinehto. Lounasravintolan lähes koko toiminta perustuu kuljetuksiin ja myös kodinkoneliikkeellä on kuljetuksia päivittäin.

”Valtaosa lähtee tosta varaston ovesta, joka on Neljännen linjan puolella. 10-20% asiakkaista noutaa tavarat, silloin käytetään Hämeentien puolen ovea. Me käsitellään viikossa 500 konetta - lähtevät, tulevat ja vaihtokoneet. Eli meidän autot pörrää tossa ja ei oo kiva että pari kertaa viikossa tulee parkkisakko. Kyllä siihen vuodessa muutama tonni palaa, asiakkaat mukaan lukien. Meille on tärkeää että meidän varasto on tässä yhteydessä. Jos se olisi erikseen niin kuin

useimmissa liikkeissä on, siihen menisi asiakkailta hirveästi aikaa ja lisäisi liikennettä.”
(Kodinkoneliike)

12. Pyöräily yrittäjän näkökulmasta: ”No kyllähän sille jotain pitäisi tehdä.”

Pyöräilyä kukaan ei varsinaisesti vastustanut, mutta toisaalta sitä ei myöskään toivotettu tervetulleeksi oman yrityksen eteen. Monet vetosivat siihen, että jalkakäytävä on oman yrityksen puolella Hämeentietä niin kapea, että sitä ei voi kaventaa, vaan pyörätie sopisi paremmin kadun toiselle puolelle. Haastatteluissa ja havainnoinnissa nousi myös erilaisia näkökulmia pyöräilyyn. Esimerkiksi 24h-elintarvikekaupan edustaja kertoi haastattelussa, että uskoo ihmisten pyöräilevän autoteillä, ei jalkakäytävällä, mutta havainnoinnissa huomattiin, että monet ohiaijat pyöräilivät kaupan edestä menevää jalkakäytävää kumpaankin suuntaan. Etninen kauneussalongin edustaja ei uskonut ihmisten pyöräilevän Hämeentietä lainkaan muulloin kuin kesäisin. Kesäisin pyöräiliikenne on vilkkaampaa, ja erityisesti baareihin tullaan pyörällä varsinkin kesäisin.

Monet yrittäjät pitävät Hämeentietä turvattomana pyöräileville asiakkaille. Kuten aiemmissa kappaleissa on mainittu ongelmana on esimerkiksi se, että monet pyöräilijöistä ajavat jalkakäytävällä, joka on paikoin hyvin kapea ja törmäyksiä sattuu jalankulkijoiden kanssa. Haastateltavien yritysten joukossa on myös kaksi baaria, joiden humalassa kotiin lähtevät tai ulkona tupakalla käyvät asiakkaat joutuvat vaaratilanteisiin mahdollisesti myöskin humalassa olevien pyöräilijöiden kanssa. Koetaan, että tilanteelle on tehtävä

jotakin parannuksia, ennen kuin uusia onnettomuuksia tapahtuu. Lounasravintolan yrittäjä kertoi, että kerran parkissa oleva kuljettaja avasi auton oven suoraan pyöräilijän eteen. Myös muut yrittäjät ovat havainneet vaaratilanteita tai kuulleet tapahtuneista onnettomuuksista, joissa pyörä on ollut osallisena. Koetaan, että tilanteelle on tehtävä joitakin parannuksia, ennen kuin uusia onnettomuuksia tapahtuu. Jalkakäytävällä pyöräilijöitä myös ymmärretään, sillä autojen seassa bussikaistalla ajaminen nähdään vielä vaarallisempana kuin jalkakäytävällä.

Kuva 3. Jalkakäytävällä ajavat pyöräilijät aiheuttavat vaaratilanteita.

”Fillaroitsijalle myös autotie voi olla vaarallinen, varsinkin jos ne ajaa ensin jalkakäytävällä ja väistää jalankulkijaa autojen sekaan.” (Baari)

Autojen tulisikin olla erittäin varovaisia pyöräilijöiden kanssa, samoin bussien ajotyylillä huolehtaa.

”Autotiellä jos ajaa pyöräilijä, siitä tulee mun mielestä enemmän ongelmia. Autoilla on kiire ja jos auton kanssa kolaroi, tulee pahempaa jälkeä kun jalkakäytävällä.” (Lounasravintola)

Useimpia yrittäjiä mietityttää se, onko Hämeentie tarpeeksi leveä pyörätien lisäämiseksi, ja mistä tila otettaisiin. Monia huolettaa kuljetusautojen ja pyöräkaistan sovittaminen yhteen, ja baariyrittäjää huoletti terassin ja pyörätien mahtuminen samalle puolelle katua. Yleisesti kuitenkin ajateltiin, että pyörätien tuominen Hämeentielle voisi tuoda lisää asiakkaita, tai ainakin viihtyvyyttä pyöräilijöille.

Osan (etninen elintarvikekauppa, kodinkoneliike, lounasravintola) mielestä olisi hyvä jos pyöräilijät ohjattaisi jotakin muuta kautta kuin Hämeentietä. Juuri näiden yritysten asiakkaat tulevat hyvin vähän pyörällä asioimaan. Sellaiset yritykset, joiden asiakkaat tulevat pyörällä (esim. tutkimuksen baarit) ovat puolestaan sen kannalla, että pyörätie mahdutetaan Hämeentielle. Kirjakauppa mainitsee, että heidän asiakkaansa eivät tule pyörällä, koska eivät uskalla ajaa autotiellä. Vaihtoehtoisiksi reiteiksi pyöräilijöille ehdotetaan Sörnäisten rantatietä tai Porthaninkatu-Pengerkatu-reittiä.

”Ainahan se mikä parantaa toisen asemaa niin se tietysti vähän heikentää muiden asemaa. Pyörätie tekisi turvallisemmaksi jalankulkijoille ja pyöräilijöille myöskin tuon kulkemisen.” (Kodinkoneliike)

Yleinen ilmapiiri on tällä hetkellä hyvin suopea pyöräilyä kohtaan, mikä tekee vaikeaksi puhua siitä negatiiviseen sävyyn. Haastatteluissa yksityisautoilua suosivat yrittäjät puhuivat kannastaan puolustelevasti, kun taas pyöräilyn lisäämistä kannattavat yrittäjät eivät selvästi kokeneet tarpeelliseksi perustella kantaansa yksityiskohtaisesti. Tällaisen diskurssin esiintymiseen vaikuttaa erityisesti yleinen ilmapiiri, jossa autoilun vastustaminen on tällä hetkellä sallittua. Pyöräilijöiden tarpeet pyörätiehen halutaan tunnustaa, mutta monet eivät haluaisi tehdä muutoksia autoilijoiden kustannuksella.

Tärkeää pyöräteissä olisi niiden huolellinen suunnittelu ja merkitseminen niin, että ne erottuvat selkeästi. Huonoja esimerkkejä haastateltavat löysivät Töölöstä, hyviä esimerkiksi Tukholmasta.

”En oo ihan vaikuttunut noista pyöräteistä esim. Mechelininkadulla ja Töölön suunnalla. Musta ne on vähän roiskaisuja, vähän turhia, ei toimivia. En mä kyllä sellasia kannata, ne pitäis suunnitella huolella. Huonoja esimerkkejä oon nähnyt monta esim. yhtäkkiä autotie vaihtuu pyörätieksi.”
(Ravintola-baari)

13. Informanttien kehittämiä ratkaisuehdotuksia ja henkilökohtaisia toiveita katutilaan liittyen

Haastateltavien yrittäjien kanssa pohdittiin, mitä sellaisia toiveita heillä olisi liittyen Hämeentien liikennejärjestelyihin, jotka olisivat erityisen tärkeitä heidän liiketoiminnalleen. Tämän lisäksi haastateltavat ideoivat omia ehdotuksia alueen

kehittämiseksi: monet näistä ajatuksista ovat ideaalitalanteita, joiden ymmärretään olevan kaukana todellisista mahdollisuuksista.

Pikkuliikkeitä. Hämeentiellä on paljon pieniä kivijalkaliikkeitä, mutta Hakaniemeen mennessä valikoima muuttuu ketjuliikkeiksi. Kevytliikenteen lisääminen auttaisi, ja jos uudistettaisiin kokonaan kutsuvammaksi ja miellyttävämmäksi liikenteen kannalta niin tämä voisi houkutelaa uusia yrittäjiä alueelle. *”Aika vähän kukaan haluaa nyt mitään kivoja juttuja kehittää tohon bussiliikenteen eteen. Vois syntyä ihan kiva kivijalkakauppakulttuuri tohon Hämeentielle. Varmasti tulisi uusia toimijoita.”* (Ravintola-baari)

Kävelykatu. Monet haastateltavista alkoivat miettiä myös Hämeentien muuttamista pyöräily- ja kävelykaduksi nähdessään vaihtoehdon numero 3. Monelle siihen liittyy pelkoja asiakasvirran loppumisesta, mutta siinä nähdään myös potentiaalia. Realiteetit kuitenkin tunnustetaan. 24h-elintarvikekauppa visioi näin: *”Jos tie kokonaan suljetaan niin sitten tietysti riippuu että mitä siihen tulee ohjelmaa ja muuta. Eihän ne kävelykadut aina toimi kuitenkaan.”* Toimiakseen kävelykadulla pitäisi olla ympärivuotista ohjelmaa, eikä pelkkiä baareja. Idean variaationa henkilöautoliikenne voisi olla kielletty tiettyinä viikonpäivinä tai vuorokaudenaikoina – autottomina päivinä alueella voisi toimia tori. Ja erityisesti baariyrittäjien intresseissä olisi viihtyisä hengailualue.

”Kyllähän toi olisi ihanne että toi olisi kävelykatu. Jos multa kysyttäisi et mitä mä haluan, niin tohon keskelle puita ja käveleviä ihmisiä ja pyörätie. Mutta tän mä sanon vaan tunteella, en mä sitä mieltä järjellä. Mutta jos tulisi kävelykatu, meillä

olisi interessejä lähteä kehittämään siihen jotakin.”
(Ravintola-baari)

Pelkkä raitiovaunu. Esimerkiksi baariyrittäjät kokivat bussit haitallisemmiksi kuin raitiovaunun. Uskottiin, että liityntäliikenne ei nykymetron vuorovälillä ole mitenkään mahdollista.

”Ratikkahan on musta siistein joukkoliikenneväline kun sitä vertaa. Jos kaikki muu ois kadonnut, ja vaikka ratikka menis siinä keskellä ni se ois musta ihan hauskan näköstä ja vaan vähän häiritsevää.”
(Ravintola-baari)

Jalkakäytävän leventäminen. Jalkakäytävä on paikoin hyvin kapea, mikä vähentää viihtyisyyttä ja luo vaaratilanteita. *”Jos joku pyöräilee tuosta, niin ne tilanteet on kyllä haasteellisia. Siitä hädin tuskin mahtuu kävelemään ohi. Se on aika nafti.”* (Ravintola-baari) Useimmat yrittäjät haluaisivat, että pyörätie menisi vastakkaisella puolella Hämeentietä kuin millä itse sijaitsevat, ja jos se tulee heidän puolelleen katua, tilaa ei tulisi ottaa jalkakäytävän leveydestä.

Rajoituksia keskustaan ajamiseen. Monet kannattivat autoilun vähentämistä, koska se loisi viihtyisyyttä. Vähentämisen keinoja voisivat olla myös aikarajoitukset tai maksullisuus. Esiin nousee kysymys siitä, kuinka hyvin rajoitusten noudattamista voidaan vahtia. Tuleeko turhaan epäselvyyksiä siitä, milloin saa ajaa ja milloin ei. *”Yksi ratkaisuhan voisi olla että Hämeentie olisi niin sanottuna virka-aikana suljettu henkilöautoliikenteeltä ja sitten ilta-aikaan siinä saisi ajaa vapaasti.”* (Baari) Kirjakauppa puolestaan ehdottaa puolitosissaan maanalaista huoltotunnelia.

Nopeusrajoituksia. Baariyrittäjä kokee, että autot ajavat lujempaa yöaikaan kuin päivisin: *”Bussit varsinkin ajavat lujaa. Tässä voisi olla samanlainen peltipoliisi kuin Keskuskadulla. Se hillitsee kummasti.”* Bussien kovat nopeudet tulevat esiin myös muissa haastatteluissa. Liian kovan tilannenopeuden koetaan aiheuttavan vaaratilanteita.

Lisää parkkipaikkoja, myös pyöräparkkeja. Monet yrittäjät toivoivat lisää parkkimahdollisuuksia asiakkaille. Erityisesti haluttaisiin lisätä Hämeentietä ajavien mahdollisuutta pysähtyä liikkeisiin ohikulkumatalla. Varsinkin jos läpikulkua autoilla rajoitetaan, halutaan ympäristöön riittävästi parkkipaikkoja jotta alueelle on helppo tulla kauempaakin. Ja jos pyörätietä lisätään Hämeentielle, tulee huolehtia riittävästä pysäköintitilasta pyöräileville asiakkaille. Erityisesti tietyissä baareissa pyörrien parkkeeraus vie jo nyt hyvin paljon katutilaa. *”Pyöräparkkitila olisi todella tarpeen. Pyöriä on tossa meidän muurissa päällekkäin ja pinossa.”* (Ravintola-baari, jonka asiakkaat lukitsevat pyöriä kiinni rakennuksen muuriin, koska muuta tilaa ei ole.)

14. Koonti liikennejärjestelyiden tasapuolisuudesta ja sujuvuudesta: “Eihän toi Hämeentie loppukädessä niin leveä ole.”

Yleisesti halutaan uskoa, että kaikki liikkumismuodot mahtuvat Hämeentielle sulavasti vierekkäin. Alueella ollaan valmiita järjestelyihin, jotta pyörätie saataisiin mahtumaan, mutta autoilu ja julkinen liikenne ovat yrittäjille erittäin tärkeitä. Näkyvyys on monelle yrittäjälle hyvin tärkeää ja huolenaiheena on, että ohikulkevien ihmisten määrä vähenee jos mitään muutoksia tehdään. Osalla on käsitys, että

henkilöautoilla liikutaan enemmän kuin kävellen, ja sitä kautta myös asiakkaiden saapuminen autolla on turvattava. Tosin tässä oli eroavaisuuksia yrittäjien kertoman ja havainnoinnin tulosten välillä. Havainnoinnissa huomattiin, että hyvin harva saapui alueelle autolla. Baariyrittäjille henkilöautoliikenne ei ollut merkittävä, he panostaisivat mieluummin alueen viihtyisyyteen vähentämällä autoliikennettä. Toisaalta yleinen ilmapiiri on, että kaikkeen tottuu, ja asiakkaatkin tulevat sillä millä pääsevät.

Yleisesti tiedostetaan myös, että yrittäjien ja asukkaiden tarpeet voivat olla erilaiset. Erityisesti tämä tuli ilmi koskien läpiajoliikenteen määrää.

”Kyllä mä uskon että (esitetty vaihtoehto 3) olisi yrittäjien kannalta sellainen, että vaikeammaksi muuttuisi. Vaikutus viihtyisyyteen olisi kuitenkin positiivinen. Asukkaille tämä vaihtoehto olisi tietysti hyvä, saaste vähenisi.” (Kodinkoneliike)

Autoilu. Jos läpiajoliikennettä vähennetään Hämeentiellä, on liikenne ohjattava huolellisesti vaihtoehtoisille reiteille jo kauempana pohjoisessa sekä Helsingin keskustassa. Hämeentie nähdään autoilijan näkökulmasta yhtenä pääväylänä Helsingin keskustaan, ja lähes kaikki haastateltavat uskovat, että läpiajoliikenteen rajoittaminen aiheuttaisi painetta ja ruuhkaa Hämeentien lähikaduille. Myös pelkästään se, että pyöräkaistalle otetaan tilaa kaventamalla autokaistaa, ruuhkauttaisi monen mielestä liikennettä liikaa. Helsingin keskustaan johtavia ajoväyliä pidetään ylikuormittuneina jo nyt. Jos läpiajoliikenne estetään Hämeentieltä, on kuitenkin pystyttävä turvaamaan poikittaisten katujen ylimenopaikat liikenteen sujuvuuden takaamiseksi

(esim. Viides linja - Haapaniemenkatu). *”Hämeentien autoliikenteen estäminen olisi kuin katkaisisi Helsingin keskustalta toisen jalan!”* (Lounasravintola, kyseessä oleva toinen ”jalka” on Mannerheimintie.)

Julkinen liikenne. Monet kokevat suurimmaksi alueen viihtyisyyttä vähentäväksi toimijaksi raskaan bussiliikenteen. Osan bussilinjoista voisi siirtää kulkemaan Sörnäisten rantatietä, mikä vähentäisi melua ja saastetta Hämeentiellä. Bussien myös koetaan ajavan ylinopeutta tai tilanteisiin nähden liian lujaa, sekä usein punaisia valoja päin. Sörnäinen-Hakaniemi välin keskivaiheilla olevat yrittäjät ovat erityisen riippuvaisia bussi- ja raitiovaunupysäkeistä tällä välillä, koska ovat kauempana metrosta.

Jalankulku. Hakaniemen suunnalla olevat yritykset kokevat, että jalankulkuliikennettä haittaavat alueen monet liikennevalot ja niiden nopea tahti, mikä vähentää jalankulun viihtyisyyttä ja sujuvuutta.

”En tiää miten jotkut semmoset tulee joilla on liikkumisvaikeuksia tulee siitä yli ku mäki ehin siitä just yli.” (Second hand -vaatekauppa)

Pyöräily. Pyöräilijöille kaivataan omaa pyöräkaistaa, joka on selkeästi merkitty, koska pyöräilijät nykyolosuhteissa sekä aiheuttavat vaaratilanteita että joutuvat niihin. Pyörätie voisi olla myös ajoväylällä, jos se on merkitty esimerkiksi erottuvalla värillä. Pyörätien tulisi luontevasti jatkua Sörnäisissä ja siitä pohjoiseen: ”Kyllä se menee aika hassuksi jos yhtäkkiä se päättyy ja menee suoraan vilkkaalle kadulle.” (24h-elintarvikekauppa)

15. Vaikuttamisen mahdollisuudet: ”Jos kaupunki näin päättää niin ei me sille mitään voida”

Yrittäjiä epäilyttää vaikutusmahdollisuudet kaupungin toimiin. Useimmat haastatelluista yrittäjistä eivät olleet ennen haastattelua kuulleet, että Hämeentien liikennejärjestelyjä halutaan uudistaa. Siitä, että mielipidettä kysytään näin aikaisessa vaiheessa, arvostetaan, mutta sillä ei uskota olevan mitään vaikutusta päätöksiin. *”Onks sillä nyt niin merkitystä mikä meidän kannalta on paras ratkaisu?”* (Baari)

Erityisesti mahdollinen Hämeentien autottomuus ja siihen liittyviin prosesseihin vaikuttaminen nousee voimakkaasti esiin, koska autottomuuden negatiivisista vaikutuksista ollaan huolissaan. Esimerkiksi lounasravintolayrittäjä, joka toimittaa paljon tilauksia usko, että jos kaupunki päättää autottomuudesta, se tietää heille konkurssia ilman että he voivat sille mitään. Autottomuus myös kiinnostaa, koska intresseissä on saada alueesta viihtyisämpi, mutta yrittäjillä itsellään ei ole keinoja saada jalankulkijoita alueelle. Suuri pelko on, että alue näivettyä koska läpiajoliikenne katoaa, mutta vastaavasti kävelijämäärä ei kasva. Tähän halutaan kaupungilta panostusta alueen elinvoimaisuuden takaamiseksi.

Monilla on käsitys, että kaupungin päätökset eivät aina ole loppuun asti mietittyjä tai testattuja. Tähän liittyy voimakas vastakkainasettelu yrittäjien ja kaupungin virkamiesten välillä: ajatellaan, että kaupunki tekee päätökset norsunluutornissa eikä ota huomioon pieniä elinkeinonharjoittajia. Eräs yrittäjä kertoi nauravansa kaupungin epäonnistuneille ratkaisuille. Toisaalta joillakin on myös halua osallistua alueen

kehittämiseen, mutta siihen ei tällä hetkellä nähdä mahdollisuuksia.

”Kallio kehittyy omaa tahtia ja me kehitetään omaa juttua tässä, omassa kiinteistössä. Ei kauheasti ruveta kättelee ulkopuolelle, kun ei meillä ole mitään valtuuksia.” (Ravintola-baari)

Kun puhutaan siitä, millaista viestintää Helsingin kaupungin suunnalta halutaan koskien Hämeentien alueen kehittämistä, nousee suurimpana toiveena pintaan tiedotus muutoksista mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Yrittäjät kokevat tarvitsevänsä aikaa sopeutua ja totuttaa myös asiakkaansa muutoksiin, sekä tehdä valmisteluja niitä varten. Toisaalta toivotaan myös, että asioista tiedotettaisiin vasta sitten, kun tiedetään varmasti että ne ovat toteutumassa, koska *”kenelläkään ei ole aikaa haaveilla”*. Tärkeänä pidetään, että ei tarvitsisi itse aktiivisesti seurata ja hakea tietoa aiheesta, vaan esimerkiksi sähköpostilla tuleva tiedotus saavuttaisi yrittäjät sujuvasti. Useimmat ovat myös halukkaita vastaamaan esimerkiksi sähköpostitse tulevaan kyselyyn, jos tällaista osallistumismahdollisuutta tarjotaan. Tiedotustilaisuuksiin tai muihin sellaisiin osallistumiseen ei tunnu riittävän aika.

”Tietysti tämä on jo positiivista että annetaan mahdollisuus vaikuttaa ja jutella näistä asioista, tällaisen kartoitustyön jo näkisin edistyksenä, askel parempaan.” (24h-elintarvikekauppa)